

zob", to je kako si ohraniti zobe, se opira na vzroke in na ravnanje z zobmi. Obširno je govoril o snajenju in o plombiranju in zalivanju zob. Vse svoje govorjenje pa je podpiral z nazorili, to je s preparati. Končno je izvajal iz vsega predavanja pravilo: „Skrbi za snajnost zob, daj si zobovje periodično preiskati, ne zdrave zobe izruvat, slabo zobovje izpopolniti z umetnimi zobovi!“

Nad vse zanimivo predavanje je ugajalo navzočnikom, ki so z burnim odobravanjem izraževali svojo zahvalo in prošnjo, naj bi dr. Schwab še večkrat predaval v učiteljskih krogih. S tem je bilo izčrpano gradivo prvega dne.

Razen že omenjenih predavanj g. Schreinerja in g. Lavtarja je drugi dan tretjo uro predaval g. dr. Poljanec o interesantnem poglavju iz biologije „Zdravilnost rastlinskih organov.“ Tako lepo zna predavati le strokovnjak. Zopet je bila miza polna raznih stvari za poizkuse. Videl si razne alge (udeležniki so stanice krasno gledali v mikroskopu), razne dele domačih in tujih rastlin itd. Zanimivo je bilo razlaganje o razločkih med živalimi in rastlinami, o hemotaksi, o tropizmi in o rastlinskih čutilih. Četudi je predavatelj svojo uro precej raztegnil, vendar ni bilo nikomur predolgo in poslušali bi bili še naprej.

Popoldne (dve uri in naslednji dan eno uro) je predaval dr. Pivko. Svoje predavanje „V službi narodoznanstva“ je razdelil na dva dela, teoretični in praktični. Razložil je, kaj je narodoznanstvo sploh in njega razvoj pri posameznih narodih. Prešel je nato na slovensko folkloristiko. Navajal je može, ki so se pri nas pečali s to vedo, četudi ne sistematično. Gradiva je že mnogo nabranega, ali ni ga izbranega. Navduševal je navzočnike na delo v tem smislu ter je posebe poudarjal, kako lahko učitelj deluje v folkloristiki. Razmotrival je o sistemu opazovanja in zapisovanja ter o narodopisnem muzeju. V praktičnem delu je prečital nekaj odlomkov iz svojega obilnega nabranega gradiva iz štirih vasic na Dravskem polju, tičoč se razmerja med sosedom in vasjo. Upamo, da gospod profesor v kratkem objavi svoj spis.

V sredo, tretji in zadnji dan počitniškega tečaja, je bil popoldan namenjen proslavi stoletnice rojstva našega rojaka Stanka Vraza. Vodstvu „Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ se je posrečilo pridobiti kot predavatelja sedaj najtemeljitejšega poznavalca ilirske dobe med Slovinci, profesorja dr. Ilešiča iz Ljubljane. „Ilirska doba s posebnim ozirom na Stanka Vraza“ se je glasil naslov in temu primerno je govoril predavatelj navdušeno s posebnim ognjem čez tri ure brez odmora. Z navdušenjem so ga pa tudi udeleženci počitniškega tečaja poslušali; rekel bi, da so kar viseli na njegovih ustih. Ilirski pokret je govornik razmotrival v sledečih glavnih delih: 1. Doba 1830—1848: Gaj, Vraz, Prešeren. 2. Kraj, (Slovenci, Hrvati, Srbi — Iliri — Jugoslovani.) 3. Ilirizem dandanes (Slovenci, Hrvati, Srbi — a) po jeziku, b) po veri, c) po pisavi.) Da se je ilirski pokret lažje razumeval, je razpravljaj predavatelj o zgodovini jugoslovanske, od preselitve Slovencev, Hrvatov itd. v sedanja bivališča, o Napoleonovi Iliriji, o razdrapanosti slovenski po letu 1800, o Kolarju itd. Nadalje je premotril pomen ilirizma v kulturnem in političnem oziru, kaj je ta hotel in kaj je dosegel, o ilirizmu in njega vplivu med Slovinci in o njega protivnikih.

Da je predavanje ugajalo, ni potrebno omenjati.

V sredo, dne 7. t. m. zvečer, so se zbrali vsi udeleženci „Počitniškega tečaja“ in pa profesorji docenti v predavalni dvorani k poslovilnemu večeru. Sestanek je bil prav prijateljski in lep. Govorili so ravnatelj g. Schreiner, predsednik in tajnik Zveze. Ob petju in stanskih nagovorih se je zaključil I. slovenski učiteljski počitniški tečaj. Ni ga bilo med udeleženci, ki bi bil nezadovoljen z uspehom te prireditve, pač pa so si vsi kurzovci v slovo stiskali roke z devizo: „Na snidenje ob enaki priliki!“

Dr. Fran Ilešič.

Naš urednik je prejel od g. prof. dr. Fr. Ilešiča, ki je ostavil ljubljansko učiteljsko, to-le pismo:

Dragi mi urednik in prijatelj!

Zahvaljujem Te za prijazne besede, s katerimi si se spomnil mojega odhoda z ljubljanskega učiteljskega. Mojemu odhodu je bil

povod neki čisto konkreten dogodek. Veruj mi, da bi me ozirom na moje osebno korist ne spravil z zavoda, kjer sem z ljubeznijo delal 12 let. Slovensko učiteljstvo pa sme biti uverjeno, da se bom z njegova delovanjem in življenjem brigal tako, kakor sem se brigal doslej.

Ljubljana, dne 25. septembra 1910.

Tvoj

Dr. Fr. Ilešič.

* * *

Dasi nam je iskreno žal, da ni gospod dr. Ilešiča več na ljubljanskem učiteljskem, vendar nas veseli njegova izjava, da bo še nadalje deloval v prid slovenskemu učiteljstvu.

Tirolec s štiridesetimi leti.

Po dolgih 48. urah sem zopet enkrat prišel v našo metropolo — belo Ljubljano. Radoveden sem bil, kako izgleda zdaj, ko nima svoje — glave. Srečam prijatelja, ki me po običajnem pozdravu zafrkljivo vpraša, kaj je kaj novega. „Veliko“, sem mu odgovoril. „Kaj nič ne bereš? Ali nisi v zadnjem „Učit. Tovaršu“ tudi bral, kaj vse je govoril na Sveti gori Državni poslanec g. Jaklič? Vidiš prijatelj, to je dobro izpričevalo za nas „grešnike“, ako vodja Slomškarije javno prizna, da ne ume Ganglovega govora o § 1. drž. šolskega zakona.“¹⁾

Ako je pastir tako ubog, kako uboge morajo biti še le ovčice. Pri tem mi je prišla na misel zgodbica, ki se je vršila v kupeju državne ogrske železnice proti Zagreb. Vozil se je po tej železnici Tirolec v narodni noši. Konduktar se je spomnil, da je slišal o omejenosti Tirolecev že marsikatero pripovedko, tudi to, da postanejo Tiroleci šele s 40. letom pametni. Veseli se je konduktar, kako si bo med potjo privoščil tega „neumnega“ Tiroleca. — Ko torej opravi svoje „štípanje“ po vozovih, pride v kupé k Tirolecu. Prijazno ga pozdravi, prisede se in začne pogovor. Govori sem, govori tja in hoče „vleči“ Tiroleca. A Tirolec mu tako modro odgovarja, da je ubogi ogrski konduktar vedno bolj v zadregi.

Ko ta možiček že ni vedel več, s čim bi se potegnil Tiroleca, pa reče: „Gospod, večkrat sem že slišal, da pri Vas na Tirolskem postanejo ljudje pametni šele s 40. leti.“

„O da“, odgovori naglo Tirolec, „navadno postanejo pri nas vsi pametni do 40. leta.“

„A kaj pa naredite s takim človekom, ki še s 40. leti pameten ne postane?“ vpraša nagajivi konduktar.

Tirolec pa mu počasi in razločno pove: „Človek, ki pri nas s 40. leti še ni pameten, postane konduktar na ogrski državni železnici.“ — Tableaux.

„No in kaj postane pri nas učitelj, ki je že 40 let star, a še ne ume Ganglovega govora o § 1. državnega šolskega zakona?“ — „Slomškar!“ mi hitro seže prijatelj v besedo.

„O ne — premalo! Učitelj, ki s 40. letom ne ume Ganglovega imenitnega govora o § 1. državnega šol. zakona, postane pri nas — državni poslanec S. L. S.“ — Narazen!

É pur si muove!

In vendar se vrti, toda ne samo zemlja, temveč tudi naša abstinencia. Sicer počasi, ali redno se oglašajo novi učitelji in učiteljice, ki se hočejo žrtvovati za blagor naše šolske mladine ter s svojim lepim zgledom ji kazati pravo pot, ki do sreče vodi. Zato le naprej, predragi tovariši in cenjene tovarišice, za plemenito stvar abstinenco! Za danes naj še priobčim kitico, ki mi jo je doposlal goriški tovariš poleg obljube popolne abstinence:

„Alkohol in nikotin
praznita nam žepa;
prvi je peklenškov sin,
drugi zdravje tepe!“

Vstaja torej celo vinorodna Goriška!

Kadar nas bo večje število, priobčim zdržnike in one, ki hočejo trezno uživati božje darove, v „Zlati dobi“, ako vseh. Z abstinencnim pozdravom

vdani

Rudolf Horvat, nadučitelj,
Zagorje pri Št. Petru na Krasu.

¹⁾ Stara pesem, ako mi kaj dobrega naredimo, tega gotovo ne vidi in ne ume pristen klerikalec. Uredn.

Mednarodni jezik in Slovani.

Že par let sem se dogajala, da najdemo v našem slovenskem časopisju kak dopis ali celo navduševalen člančič za mednarodni jezik. Zato mislimo, da je že skrajni čas, da povemo tem mednarodnim „kosmopolitom“ enkrat resno svoje mnenje glede te stvari.

V sedanji dobi, ko se bližajo slovanski narodi z namenom, da bi tvorili na podlagi lastnih jezikov in lastnih duševnih in gmotnih pogojev skupno kulturno enoto, smatramo vrtanje kakega splošnega mednarodnega jezika za škodljivo slovanskim težnjam, kvarljivo razvoju rastoče slovanske vzajemnosti. Sedaj, ko napredujejo Slovani na vseh koncih in krajih, ko se mogočno širi narodna ideja ter dobivajo oni vedno več politične moči in oblasti, sedaj, ko smo mi Slovani ravno na potu učiti se medsebojno slovanskih jezikov v svrhu boljšega sporazumljenja in tesnejše združitve, sedaj torej ničesar za internacionalizem, sedaj se imamo baviti v prvi vrsti edino le s slavizmom! X.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Vljudo opozorim člane, ki še niso poravnali za zadnji slučaj, oziroma, ki imajo še dolg od prej, da to store takoj, kakor pravila zahtevajo.

Predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 9. oktobra 1910, ob poldnesi uri dopoldne v šoli na Zidanem mostu po naslednjem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene stvari.
3. Poročilo o XXII. glavni skupščini „Zaveze v Novem mestu.“
4. „Naša Ahilova peta“. Predava tov. Rlaž Jurko.
5. Slučajnosti.

Tovariši, tovarišice, zadnje naše zborovanje je bilo komaj sklepno. Pridite torej vsi! Ne nazaj in navzdol, marveč kviško in naprej bodi naše geslo.

O d b o r.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Oni tovariši in tovarišice, ki še niso prispevali za „Obrambni sklad C. in M. družbe“, se vljudo prosijo, da blagovolijo svoj prispevek čimprej vpsolati podpisane. Ob enem se lahko vpsolje udnina za tekoče leto. — Prihodnje zborovanje bo, kakor se je določilo, dne 6. novembra t. l. Podavanja, društvene zadeve, vprašanja, sploh vse, kar kdo želi glede dnevnega reda, naj se blagovoli prijaviti podpisanemu do 22. oktobra t. l.

Fr. Brinar,
t. o. predsednik.

Goriško.

Učiteljsko društvo sežanskega šolskega okraja je zborovalo v prijaznem Sesslanu v četrtek, 25. t. m. Dasi leži ta kraj na skrajni peferiji okraja, je bila pri vsem tem precej lepa udeležba. Bili nismo namreč le mi sami, marveč se nam je pridružilo precej častno število prijaznih tovarišev in tovarišic iz sosednjega trž. okraja. Poleg tega smo imeli tudi enega jurista v svoji sredi.

Zborovanje je otvoril ob določeni uri predsednik, ravnatelj tov. Ant. Berginec s primernim in interesantnim nagovorom. — Po prečitaniu zapisnika nam je tudi povedal na izrečno željo navzočih, da je c. kr. okraj. šol. svet odposlal prošnjo za draginsko doklado dež. šol. svetu, one pa glede remuneracij za prepisovanje nekaterih aktov se ni moglo upoštevati, ker si je to nalogo nadelo pri konferenci učiteljstvo samo in poleg tega pa je bilo delo preneznatno, da bi se moglo honorirati.

Posebno interesanten je bilo nadaljevanje in dovršitev referata „Žena v razvoju kulture“ od strani prijazne tov. gđ. Fani Živčeve. Poslušali smo jo od pričetka do konca z največjo pozornostjo, dasi je bilo poročilo precej dolgo in obširno. Končno se ji predsednik toplo zahvali na obilnem trudu in požrtvovalnosti z željo, da nas v kratkim razvedri s kakim sličnim, lepim referatom.

Nato čita predsednik vlogo „kuratorija slov. gimnazije v Gorici“, kjer želi, naj bi izbrali iz svoje srede dva člana v njihov širji delokrog. — Četudi je bila vloga poslana od drugega z nami ne simpatizirajočih oseb, vendar smo bili v pretežni večini vsi zato, da se podpira to velevažno naše kulturno podjetje, naj pride potem že po iniciativi od katere že koli strani. Ker je pa šolska stvar, se čutimo kot učitelji še posebno dolžni podpirati slična podjetja. Po daljši debati pa vendar ni prišlo do volitve, ker nas je bila navzočih le manjšina (tretjina) vseh udov. Odnegli smo tedaj na prihodnje zborovanje, ki bo itak v kratkem, in sicer 17. novembra t. l. v Divači, v nadi, da se nas tukaj kaj več zbere ter lažje o tem debatiramo in volimo.

Tov. Hreščak vpraša dalje v imenu neke odsotne tovarišice, kako je s kvinkvenijami v našem okraju. V nekem okraju naše dežele izplačujejo vključ razsodbi upravne sodnije še vedno od dneva nastopa. Tov. Strekelj Jos. pojasni kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šol. svetu, da stori on ponovno v tem oziru potrebne korake ter da je pripravljen na lastne stroške iti celo ponovno do upravne sodnije. Vsi izkušeni, odlični juristi, s katerimi je on govoril, so mnenja, da je tu brezdvomna pomota. Rešitev mora biti vsekakor učiteljstvu v prilog.

Ravnatelj tov. Ant. Berginec nam poroča dalje, da je prišla c. kr. okr. šol. svetu neka novela glede nekaterih otroških bolezni, kakor n. pr. udušljivi kašelj i. dr. zaradi česar se šol. vodstvom na ta poročila navadno ne odgovarja, marveč se jemlje le v znanje.

Končno priporoča tov. Jos. Strekelj, naj podpiramo edino le narodna podjetja in to posebno sedaj, ko se kažejo naši narodni nasprotniki taki sovražniki.

Zborovanje smo na to zaključili. Ko smo si pa medtem malo privežali duše, smo šli nekateri z ladjami, drugi peš ob obali občudovat ostaline starih devinskih gradov ter se vračali potem veselo zopet proti domu v svesti, da smo zopet za en veseli dan bogateljši v sredi svojih prijaznih tovarišev in ljubeznivih tovarišic.

Srednješolski vestnik.

****Gimnazijsko poslopje v Gorici.** Je pregledovala posebna komisija, sestojeca iz zdravnika dr. Brama, inž. Reinholda in mestnega podtajnika Trevisana. Dasi je bilo obče znano, da to poslopje trpi na raznoterih nedostatkih, vendar ni bilo pričakovati, da pridejo na dan tako kričeči slučaj, kakršne je dognala imenovana komisija. Ne da bi se spuščali v podrobnost komisijskega zapisnika, naj omenimo samo to, da so konstatirali nevarnost, da se zdajpazdaj zruši strop v dveh sobah. Ravnateljstvo gimnazija je tudi uvidelo grozečo nevarnost in je dalo takoj nadomestiti gnile lesene tramove z železnimi tračnicami. Pravcat škandal so stranišča. Zaključek je ta-le: Zavod ima slabo svetlobo, ne more se prezračevati in je v higieni ozirom absolutno neprikladen za šolsko poslopje. Razentega bi to poslopje po radikalni prezidavi utegnlo zadoščati za 200 učencev, dočim mora sedaj služiti za 800 učencev, štiri šolske sluge in njihove družine! Tako je ugotovila imenovana komisija. — Na Dunaju zapirajo češke šole zaradi „zdravstvenih“ pomanjkljivosti, v periferiji države pa so razvaline dobre kot učni prostori.

****Realni gimnazij v Celovcu.** Kakor poročajo, je naučno ministrstvo sklenilo, ustanoviti v Celovcu realno gimnazijo. Že letos ustanove tri rarede ter jih priključijo kot paralelke državnim gimnazijam. — V naslednjih petih letih ustanove vsako leto en razred. Tako bo imel Celovec leta 1915. poleg gimnazije tudi celo realno gimnazijo.

****Nameščena sta na slovenski gimnaziji v Celju kot suplenta Fr. Mravljak od Sv. Antona na Pohorju in Karel Tribnik iz Žreč pri Konjicah.** Oba sta naredila zadnje poletje na dunajski univerzi proforski izpit. — Premeščen je na lastno prošnjo profesor dr. Dolar iz celjske slovenske gimnazije v Maribor, na njegovo mesto pride profesor Beranič iz Maribora.

****Ljubljanska realka v začetku šolskega leta 1910/11.** Število javnih učencev v začetku šolskega l. 1910/11 znaša 548; med njimi je 355 Slovencev (nad 61 odstotkov).

Književnost in umetnost.

Važno za učitelje ponavljalnih šol. Ker se pričinja čas ponavljalnih šol, opozarjamo cenjene tovariše in tovarišice na „Drugo zbirko prostih spisnih nalog“ in pa na „Drugo zbirko učnih slik.“ Obe knjige sta namenjeni predvsem za ponavljalne šole in nudita snovi za vsak šolski okoliš na izbiro. Obe knjigi sta prirojeni tako, da bodeta dobro služili onim, ki ljubijo tesno začrtano pot do poveljnih uspehov, pa tudi onim, ki si v tem oziru ne dajo radi kratiti svobode. Cena prvi knjigi je 1 K 60 h, drugi pa 3 K. Ker se knjigi lahko uvrstita med učit. knjižnico, jih naj nabavi dotični krajni šolski svet, da ne bo trpel učiteljstvo ob trudopolnem delu v šoli še gmotne škode. Kdor knjigi želi, naj se oglasi Janku Polaku, nadučitelju v Št. Vidu pri Zatični (Kranjsko-Dolenjsko). Zadostuje samo dopisnica.

Popotnik objavlja v svoji 9. številki to-le vsebino: 1. S.: Obrtne nadaljevalne šole. — 2. Ivan Š.: Ljudska šola in pouk v gospodinjstvu. — 3. Pavel Flerè: Nekaj o šolski higieni. — 4. Dr. Iv. Lah: Šolstvo za časa reformacije na Slovenskem. — 6. Književna poročila. — 7. Razgled: Letošnja šolska poročila — Šolske in učiteljske vesti — Višješolski vestnik — Razne vesti — Mala poročila.

70. rojstni dan praznuje 5. oktobra znani slovenski skladatelj, glasbeni ravnatelj g. Fr. Gerbič. Naše iskrene častitke!